

Ton van Tilburg, Sanne Kleeven, Laurent-Jan van den Bogaard en Jorike Smit (vlnr) van gesloten jeugdinstelling De Koppeling in Zuidoost.

FOTO JEAN-PIERRE JANS

‘Woede niet tegen jou gericht’

De problemen in De Koppeling, een gesloten jeugdinstelling in Amsterdam Zuidoost, zijn de laatste jaren ernstiger geworden. Het personeel wordt uitgescholden en bedreigd en heeft zelfs te maken met geweld.

HANNELOES PEN

Sociotherapeut Jorike Smit (26) van De Koppeling heeft het al eens meegemaakt. Ze werd door een meisje in haar schouder gebeten en moest naar het ziekenhuis. Het heeft niet veel indruk op haar gemaakt, zegt ze. “Haar woede was niet tegen mij gericht.”

Haar collega Sanne Kleeven (29) stond tegenover een jongen die een stoel had opgepakt om naar haar te gooien. Een andere jongen had van zijn riem een bolletje gemaakt en wilde haar te lijf gaan. “Maar je wordt hier ook flink uitgescholden. Kankerwif vliegt over tafel. Maar je wordt weerbaar tegen die dingen.”

Kleeven en Smit zeggen dat ze deze incidenten aankunnen. “Je moet hier wel idealen hebben. Anders red je het niet,” zegt Kleeven.

Sinds anderhalf jaar heeft De Koppeling een speciaal zorgteam dat na dergelijke incidenten met het personeel praat. Kleeven vindt dat geen gek initiatief. “Wat voor indruk denk je dat het maakt als een meisje

zichzelf snijdt en bekrast? Kinderen die hoofdbonken of te veel medicijnen innemen? Een jongen die dreigend met een scheermes langs zijn arm gaat?”

Volgens manager Laurent-Jan van den Bogaard van De Koppeling zijn er slechts één tot twee keer per jaar van deze ernstige incidenten, zoals de jongen die het raam van zijn kamer stuksloeg en het personeel met een stuk glas bedreigde. Het zijn volgens hem excessen. “Maar we hebben net als andere gesloten jeugdinstellingen wel veel incidenten die minder ernstig zijn: een personeelslid dat wel eens een dreun in de gang krijgt, of een incident met een weigerachtige jongere waarbij we fysiek moeten ingrijpen.”

De problemen in De Koppeling, die nu bijna drie jaar bestaat, zijn de laatste twee jaar ernstiger geworden. In de gesloten instelling in Zuidoost verblijven 64 jongeren van twaalf tot achttien jaar. Zij zijn hier door de kinderrechter met een civielrechtelijk machtiging geplaatst. Ze hebben doorgaans geen misdrijf gepleegd, maar vormen wel een gevaar voor zichzelf of hun omgeving. Ze hebben te maken gehad met geweld, prostitutie, seksueel misbruik of loverboys. Ze blowen veel, hebben verkeerde vrienden of zwerven op straat. De meesten gaan al één of twee jaar niet meer naar school.

Zeventig procent van de jongeren heeft psychiatrische problemen. Dat varieert van autisme en adhd tot schizofrenie.

Ook de situatie thuis is vaak complex. “Sinds de scheiding tussen civielrechtelijke en strafrechtelijke

opvang is onze doelgroep steeds ingewikkelder geworden. In een jeugdgevangenis kun je jongeren achter de deur zetten. Wij moeten meteen met hen aan de slag. We moeten ze weer de maatschappij in krijgen.”

Dat vergt, aldus Van den Bogaard, goed geschoold personeel. En daar wringt de schoen in de meeste gesloten instellingen. Het verloop onder het personeel in De Koppeling is groot. Twintig procent is het afgelopen jaar vertrokken.

Daarbij is het personeel jong, rond de dertig jaar, zegt personeelsadviseur Ton van Tilburg. Van Tilburg: “Iedereen in deze sector haalt natuurlijk liefst een Marokkaanse man

De 64 jongeren in De Koppeling, van autisme en adhd tot schizofrenie

van rond de veertig, een potig type met ervaring, in huis. Maar die zijn dun gezaaid.”

Van den Bogaard vindt dat er een speciale hbo-opleiding sociaal-pedagogisch hulpverlener in de gesloten jeugdzorg moet komen om het verloop te verminderen. Aan te idealistisch personeel hebben ze niets. “Die sturen we vaak weer weg.”

Op elke informatieavond van De Koppeling krijgen belangstellenden een rollenspel te zien: een confrontatie tussen een jongere en een hulpverlener waarbij de eerste heftige taal gebruikt. Van Tilburg: “Er

waren mensen die meteen zeiden: Nou laat maar.”

Vier hogescholen, waaronder de Hogeschool van Amsterdam, en vijf jeugdinstellingen sloten vorig jaar een convenant om een speciale opleiding te beginnen voor pedagogisch medewerkers in gesloten jeugdinstellingen. De mbo'ers die nu in de jeugdinstellingen werken, krijgen een hbo-opleiding. Ook is er sinds vijf jaar een bijvak voor hbo'ers die in de gesloten jeugdzorg willen werken.

Anneke Menger, lector 'werken in justitieel kader' van de Hogeschool Utrecht: “We werken nu aan een speciale opleiding voor havisten. Daarin komen zaken als jeugdmethodiek, het motiveren van jongeren, grenzen stellen, agressie en de-escalatie en psychopathologie aan bod. Zo'n opleiding is hard nodig. Want het is heel moeilijk werk.”

Het personeel van De Koppeling krijgt agressietrainingen, waarbij het herkennen van agressie, het geven van waarschuwingen en verbaal geweld aan bod komen. “Er wordt je geleerd dat al die agressie niet tegen jou is gericht. En dat helpt. Je wordt er ongevoeliger voor,” zeggen Smit en Kleeven.

Sociotherapeut Smit ziet zichzelf hier over tien jaar nog werken. “Ik heb het hier bijzonder naar mijn zin. Er zijn momenten dat ik het zwaar vond, maar ook momenten dat het meevalt. En voor dat meisje dat mij beet, waren er trouwens ook consequenties. Zij werd naar haar kamer gestuurd, heeft een gesprek gehad en moest mij een brief met excuses schrijven.”